

โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การส่งเสริมพัฒนาการลูกออทิสติกด้วยเทคนิค DIR/Floortime

ครั้งที่ 4 /2551 วันเสาร์ ที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2551

เรื่อง “ทำอย่างไรให้ลูกสนใจจดจ่อ และ เด็กออทิสติกกับการมีเพื่อน”

โดย รศ.พญ. กิ่งแก้ว ปาจริย์

ภาควิชาเวชศาสตร์ฟื้นฟู โรงพยาบาลศิริราช

แนวทางการดูแลเด็กออทิสติกไม่ได้มีวิธีเดียว มีหลายวิธี ต้องเรียกว่าการรักษาเองก็เป็น สเปกตรัม ตั้งแต่สุดแดนเลย คือ ABA ที่เรารู้จักกันดีกับอีกสุดแดนเลย คือแบบธรรมชาติ แบบ กลาง ๆ ก็มีอีกหลายแบบ ในตอนที่ดิฉันค้นคว้า

โดยภาพรวมการฝึกแบบธรรมชาติต่างจากการฝึกแบบเดิม คือ มีการปรับกระบวนการทัศน์ ดังนี้

แนวทาง DIR เชื่อว่า การรับรู้ของคนจะมีสิ่งเร้าแสง สี เสียง สัมผัส กลิ่น ทำให้เกิดการรับรู้อารมณ์เกิดขึ้น ว่าชอบ ไม่ชอบ พอใจ หรือไม่พอใจ หลังจากนั้นก็จะออกมาเป็นการกระทำ ถ้าชอบก็อยากจะได้แล้วก็ไปขอหรือเดินไปเอา ใครเคยศึกษาศาสนาพุทธมา อันนี้เป็นกระบวนการขั้น 5 ดร.กรีนสแปนไม่ได้พูดถึงขั้น 5 นะคะดิฉันพูดเอง ในกระบวนการปกติเด็กจะเรียนรู้ได้เด็กต้องเรียนรู้จากมนุษย์ เด็กถึงจะมีตัวตนที่ชัดเจน มีการกระทำที่ชัดเจน เพราะว่ามีเจตนาเป็นตัวกำกับ

ระดับพัฒนาการที่ใช้การได้นี้จะพูดถึง 6 ระดับ ซึ่งจะพัฒนาเต็มที่ในเด็กทั่วไปประมาณ 4 ขวบ พัฒนาการนี้จะเป็นเหมือนรากฐานของตึก ที่จะต้องสร้างให้มั่นคงแข็งแรงแล้วถึงจะไปต่อได้ดี ปัญหาคือว่าเด็กออทิสติกบางคนก็จะพัฒนาไปได้ แต่จะไปแบบติดๆ แคบๆ งงๆ พูดได้ ก็พูดได้แต่บางเรื่อง พูดได้แต่เรื่องที่ตนเองสนใจ ไม่หลากหลาย ไม่สั่นไหวเหมือนเด็กทั่วไป

พัฒนาการระดับที่ 1 สนใจจดจ่อ เด็กต้องสนใจจดจ่อต่อสิ่งเร้าเสียก่อน เด็กบางคนเดินไปเดินมาเรื่อยๆ จับโน้นวาง จับนี่วาง ผู้ใหญ่เข้าไปยังไม่ทันถึงตัวเลย เปลี่ยนเรื่องเสียแล้ว บางคนกระตุนตัวเองอยู่ตลอดเวลา แสดงว่าเขาไม่สามารถจดจ่อได้ เราต้องทำให้เขาสนใจจดจ่อกับการเล่นสนุกก่อน ต่อไปจึงเป็นของเล่น แล้วเขาก็จะสนใจสื่อสารกับผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด ต่อไปถึงจะสนใจเด็กด้วยกัน

พ่อแม่ส่วนใหญ่มักจะบอกเสมอว่าลูกมีปัญหา “ตอนนี้กลุ่มมีลูกไม่เล่นกับเพื่อน” พ่อเชิดเข้าไปจริงๆ เด็กไม่สนใจแม้จะเล่นกับพ่อแม่ แต่ไม่เคยมีว่าพ่อแม่พูดว่า “เขาไม่สนใจเล่นกับพ่อแม่” ทุกคนมองว่าการเล่นกับเพื่อนนั้นเป็นเรื่องง่าย แต่จริง ๆ แล้วมันเป็นขั้นพัฒนาการในระดับที่สูงกว่า เด็กจะต้องเล่นกับผู้ใหญ่ได้ก่อน เพราะผู้ใหญ่พร้อมที่จะปรับให้เข้ากับเขา แต่เพื่อนไม่พร้อม เพื่อนมาแป๊บหนึ่งไม่น่าสนใจก็ไปแล้ว เพราะฉะนั้นการที่จะให้เด็กสนใจจดจ่อ เราต้องเตรียมให้เต็มที่ในแต่ละขั้นแต่ละตอน

เป้าหมายของพัฒนาการระดับ 1 คือ อยากให้เด็กสนใจจดจ่อได้ทุกสถานการณ์ แต่ปัญหาของเราก็คือ พ่อเราฝึกเด็กด้วยวิธีนั่งโต๊ะ เราก็กดต่อจิกขอ ร้อยลูกบิด อ่านบัตรคำ ซึ่งมันไม่ใช่ และมันก็ไม่ได้เลียนแบบพัฒนาการเด็กปกติ ข้ามขั้นไปตั้งเยอะ ได้มาก็ได้มาอย่างเดียว แลมหเด็กที่จำแม่น ๆ พ่อแม่ก็สนุกกันใหญ่ จำได้ยิ่งเยอะยิ่งดี พ่อแม่ก็สนับสนุนให้อ่านเยอะ ๆ เด็กก็พัฒนาการไปแบบที่อ้อ ๆ

พัฒนาการระดับที่ 2 สัมพันธภาพ จะให้เด็กสนใจจดจ่อกับคน เด็กก็จะต้องรู้สึกว่าจะเล่นด้วยกันแล้ว สนุก ต่อไปจึงมีสัมพันธภาพกันทุกอารมณ์ แม้แต่ในอารมณ์หงุดหงิด พ่อแม่หลายคนกลัวลูกหงุดหงิด ยิ่งบอกว่าให้ตลอดเวลาลูกอยากได้อะไร ยิ่งไม่เอาเลยเพราะกลัว “วงแตก”

อันที่จริงในสัมพันธภาพปกติระหว่างคนกับคนมันต้องมีหงุดหงิด ต้องมีอยากได้และไม่ได้ ตามที่อยาก ไม่ใช่พออยากได้แล้วไม่ได้ ก็หงุดหงิดแล้วเปลี่ยนเรื่อง เคยถามพ่อแม่หลายคนว่า “เวลาลูกอยากได้อะไรเคยถือไหมคะ” มักจะได้คำตอบว่า “เขาไม่ถือหรอกคะพอไม่ได้อะไร เขาก็ไปเอาอย่างอื่น” แบบนี้ไม่ดีนะ เด็กต้องถือได้นาน ยิ่งถือนานแสดงว่าเขาความสามารถทนสัมพันธภาพในความหงุดหงิดได้ แต่จะให้เขาถือ สิ่งนั้นต้องเป็นสิ่งที่เขาอยากได้ คุณแม่ท่านหนึ่งเคยเล่าให้ฟังว่า ลูกอยากกินบ๊วย บ๊วยเม็ดหนึ่งแม่ถือได้ 45 นาที เด็กคนนี้พัฒนาไปได้เร็วมาก พ่อเด็กทนอารมณ์ได้หลากหลาย เขาจึงจะสนใจเด็กวัยใกล้เคียงกัน

พัฒนาการระดับที่ 3 เรื่องของภาษา กาย หลายท่านละเลยกันมาก พอรู้ว่าลูกเป็นออทิสติกก่อนอื่นเลย ต้องหัดพูดก่อน ให้พูดเป็นคำก่อน ข้ามมาตั้งหลายขั้น สัมพันธภาพกับคนอื่นยังไม่มียเลย ยังไม่รักใครเลย สื่อด้วยภาษากายก็ไม่ได้ เพราะฉะนั้นเวลาใส่คำพูดไปมันก็เหมือนอัดเทป

เวลาจะใช้มันก็มาเป็นขบวนเหมือนเวลาอัดเทปเรื่อยเปื่อย ชมนกชมไม้ไปเรื่อย ๆ เพราะเขาถูกลงโปรแกรมมา เช่นแม่กรอกหว่า โต้ะสะอาด เห็นโต้ะเปื้อนก็เรียกโต้ะสะอาด เพราะเวลาอัดเทปอัดไปเป็นชุด เป็นการกรอกข้อมูลเป็นชุด

ในพัฒนาการระดับที่ 3 เด็กจะต้องแสดงอารมณ์สีหน้าเพื่อสื่ออารมณ์ที่ชัดเจน เด็กบางคนสีหน้าเรียบ บางคนก็ยิ้มอย่างเดียว ซึ่งไม่สื่อความรู้สึกที่แท้จริง สีหน้าใหญ่ ๆ ที่จะเห็นก่อนคือ ดีใจ โกรธ กลัว แล้วหลังจากนั้นแววตาจะเริ่มมา เราจะเริ่มอ่านแววตาของเขาออก ลูกตาสองลูกนี้แปลกจริง ๆ เพราะมันมีสารพัดแวว แววตาทำผิดมาแล้วกลัวถูกจับได้ แววตาอยากรู้ อยากเห็น ซึ่งเด็ก ๆ ของเราที่พัฒนาด้วยเทคนิคนี้ได้ จะเริ่มเห็นแววตา ซึ่งพ่อแม่จะต้องไวในการสังเกต ดิฉันคิดว่ามันเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะบอกว่า ทำไมเขาไม่เหมือนเด็กคนอื่น เพราะเด็กคนอื่นมีเขามี อะไรที่เด็กคนอื่นมี เด็กของเราก็ต้องมี มาซำก็ยังไม่ดีกว่าไม่มา

พัฒนาการระดับที่ 4 การสื่อสารเพื่อแก้ปัญหา ขึ้นนี้ติดขัดกันหลายคน การใช้กริยาท่าทางสื่อให้ได้ในสิ่งที่ตัวเองต้องการ ซึ่งเทคนิคที่แนะนำคือแกลิ่งงง ตื้อ เพื่อให้เด็กแสดงตัวตนออกมาให้ชัดเจนว่าจะเอาอะไร ฉันจะเอา แม่ก็ไม่ให้ซักที ตื้ออยู่นั้น ตัวตนของเขาจะชัดเจนมาก จะไม่มีการพูดตาม เด็กที่ฝึกขั้นนี้มาดี ๆ การพูดตามจะหายหมดเลย

พัฒนาการระดับที่ 5 สื่อด้วยสัญลักษณ์ เน้นการเล่นสมมุติมาก การเล่นสมมุติจะช่วยให้เรารู้ว่า เขารู้อะไรบ้าง โลกนี้ที่เขาอยู่กับเรา ทำอะไรกับเรา เดินไปกับเรา เขารับรู้มันแบบไหน เข้าใจแบบไหน เอามาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบ และสิ่งสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการด้วย

กลับมาเรื่องการสนใจจดจ่อในพัฒนาการระดับ 1 ตามหัวข้อของการพูดวันนี้ กว่าจะให้เด็กออกทีสติกนิ่งจดจ่อไม่ใช่เรื่องง่าย ยากมาก ต้องพัฒนาครบทุกด้านจริง ๆ กล่าวคือเด็กจะต้องทนสิ่งเร้าภายนอกได้ เด็กที่ไวมาก ๆ มาอยู่ในที่มีคนเยอะ หรือเด็กที่ไวต่อภาพการเคลื่อนไหวที่ คนเดินไปมาเยอะแยะ คาดเดาก็ไม่ได้ ว่าเมื่อไรจะเดินมาชนฉัน หรือว่าไวต่อเสียง ไม่ชอบเสียง ความถี่นี้ เสียงโดร์เป่าลม เสียงอะไรก็ทนไม่ไหว หรือไวต่อการสัมผัส เดี่ยวเพื่อนก็เดินมาชนหรือใครเดินมาเฉียด แทนที่จะจดจ่อกับงานตรงหน้า ก็มีแต่มาระวังตัวกับเรื่องพวกนี้ หรือเด็กที่เฉื่อยมาก ๆ สิ่งเร้าภายนอกน้อยเกินไป เด็กก็จะเต็มสิ่งเร้าให้ตัวเอง วุ่นวาย ไม่นิ่งเหมือนกัน เพราะฉะนั้นจะให้เด็กจดจ่อต้องปรับให้เขารับกับสิ่งเร้าภายนอกให้ได้

เด็กที่ไวมาก ๆ ต้องคอยให้เขาเผชิญ เช่น อยู่บ้านนิ่งพอใช้ได้ แต่ไปห้างไม่นิ่งเลย ก็แนะนำให้ไปห้างตอนเช้า เพราะระบบสมองของเขายังไม่วุ่นวาย ห้างตอนเช้าคนก็ยังไม่เยอะ ไม่วุ่นวายมาก ตัวเด็กเองช่วงที่สบายดีกับช่วงที่ไม่สบาย เขาก็รับสิ่งเร้าได้ไม่เหมือนกัน ดังนั้นเราจึงต้องละเอียดในเรื่องนี้ ในการคอย ๆ เต็มให้ลูก สมมุติว่าอยู่บ้านยังไม่นิ่ง แล้วเราพาเขาออกนอก

บ้านตอนเย็น มันจะหนักมาก มันจะข้ามชั้นนะ จริง ๆ ข้ามชั้นก็ไม่ใช่ไรหรอก แต่พ่อแม่เองจะท้อแท้ว่าทำไมไม่ได้ซักที

เด็กบางคนกลัวทะเล ไม่ชอบทะเล ถามก่อนว่าหาดไหน เด็กบางคนไม่ยอมลงทะเลที่ชะอำ แต่ยอมลงน้ำที่หาดพระยานคร มันต่างกันตรงไหน ต่างกันที่หาดพระยานครมันเรียบมาก เด็กที่กลัวและไวต่อความรู้สึก เขาจะรู้ ลงที่น้ำใส ๆ หาดเรียบ ๆ ได้ แต่หาดชะอำที่คลื่นตูม ๆ ไม่มีทางลงเล่น ถ้าเราไม่ละเอียดเราก็จะโธ้ย !! ลงทะเลไม่ได้ซักที ถ้าเราละเอียดพอ เราจะรู้ว่าแบบไหนได้ แล้วเราค่อย ๆ ทำให้ยากขึ้น แต่ไม่ใช่หมายความว่าลูกไปทะเลไม่ได้ อาทิตย์นี้ไม่ได้อาทิตย์หน้าไปอีก จัดลำดับความสำคัญไว้ก่อน เรื่องไหนจะต้องฝึกก่อน เรื่องไหนไม่สำคัญเอาไว้ทีหลัง

ปัจจัยสิ่งเร้าภายนอก นอกจากขึ้นอยู่กับชนิดของเสียง ความถี่ต่ำสูงแล้ว ความนาน ความแรงก็มีผล เด็กบางคนไม่ชอบไปร้านตัดผม พ่อแม่คิดว่าเขาไม่ชอบสัมผัสปัตตาเลี่ยน ตอนหลังถึงรู้ว่าที่แท้เขาแหวงว่าคนช่าง ๆ เขาจะใช้ไดร์เป่าผม ไม่ชอบเสียงนั้น พอมีแวแต่แหวง ก็ไม่มีความสุข กระสับกระส่าย ไม่นิ่ง เราจะรู้ได้ เด็กต้องพัฒนาการไปขึ้น 5-6 ซึ่งเราช่วยยี่ให้เขาเชื่อมโยงระหว่างความรู้สึกกลัวเป็นความคิด ว่ากลัวเพราะอะไร กลัวมากน้อยแค่ไหน แล้วจะทำอย่างไรดี จะบอกแม่ดีหรือว่าเอามือปิดหูดี ช่วยให้เราใช้เวลาคิด แทนที่จะแสดงออกเป็นการกระทำอย่างเดียว เพราะฉะนั้นกว่าลูกออกทิสติกจะนิ่ง ต้องทำพื้นฐานแต่ละขั้นให้แน่นจริง ๆ

นอกจากนี้ยังมีสิ่งเร้าที่ไม่ค่อยมีคนพูดถึงคือ สิ่งเร้าภายใน ทั้งอารมณ์ด้านลบและอารมณ์ด้านบวก ตื่นเต้นก็ไม่นิ่ง อย่างที่เล่าเรื่องตัดผมคืออารมณ์กลัว ความรู้สึกกังวล ส่วนมากที่ไม่นิ่งมักจะเป็นความรู้สึกกลัวเพียงแต่เราไม่รู้ว่าเขากลัวอะไร เราก็มักใช้วิธีปรับพฤติกรรม เช่น ถ้านิ่ง ก็ให้รางวัล แต่ผลที่ได้ก็จะไม่ยั่งยืน แต่เนี่ยเราจะเปลี่ยนจากความรู้สึกเป็นความคิด อย่างเห็นเขาเริ่มกระสับกระส่าย ก็ถามว่า “วันนี้รู้สึกอย่างไร” “กลัวอะไรบ้างไหนบอกมาสิ” ลูก “กลัวแทงค์น้ำใหญ่ๆสูงๆ” “ไหนบอกมาสิทำไมถึงกลัว” ถ้าเขายังตอบไม่ได้ ก็ให้ตัวเลือก “กลัวแทงค์มันจะหล่นใส่หรือกลัวมันจะแตก” พอเขาบอกได้ก็ถามเขาว่า “จะทำอย่างไรดี” “ให้แม่พาไปทดสอบหรือว่าจะพาเดินหนี” ถ้าให้แม่ทดสอบ รออยู่ตรงนั้นนะ เดี่ยวแม่ทดสอบให้ดู” ก็เตะให้ดู มันแข็งแรง นोटตัวใหญ่ คือฝึกทั้งกระบวนการคิด ฝึกทั้งการแก้ปัญหาด้วย

การวางแผนสั่งการกล่อมเนี่ยก็สำคัญ ทำแล้วไม่เสร็จ ทำแล้วลืม หยิบแล้วก็วาง หยิบแล้วก็ลืม ไม่รู้จะทำอย่างไรต่อ มันก็วุ่นวาย การกระทำไม่มีเจตนาที่ชัดเจนเป็นตัวกำกับ มันก็เลยทำแล้วหลุด ๆ งง ๆ เพราะฉะนั้นต้องแก้โดยให้เขาแก้ปัญหาอย่างที่เขาอยากได้ เช่น กลองนมอย่างวางเตี้ย ๆ ให้วางสูง ๆ ถ้าเขาสามารถลากเก้าอี้มาต่อขาได้ ต่อไปก็ให้หยายเก้าอี้ขึ้น ก่อนที่เขาจะเอาเก้าอี้มาต่อ เขาต้องคว้าเก้าอี้ก่อน แล้วเข็นมา มันจะมีหลายขั้นตอน รวมทั้งการทำงานบ้านด้วย อยาไปมุ่งเน้นการกระทำซ้ำ ๆ เช่น ร้อยลูกปัดมันมีขั้นตอนเดียวเอาแต่เพิ่มจำนวน ร้อยได้ 20 ก็ให้เพิ่มเป็น 30 ให้ทำอะไร ที่มีหลายขั้นตอน อย่างงานบ้าน

การฟังก็เหมือนกัน จะให้เขาจดจ่อ เขาต้องฟังเรื่องที่เขาเข้าใจ อย่างเช่นให้เราดูหนังสือภาษาอังกฤษ อะไรไม่คุ้นเคยเดี๋ยวเดี๋ยวมันก็หลุด มันเหนื่อย มันยากเกิน เราก็จะไม่อยากฟังแล้ว เราก็ต้องฝึกการฟังให้ลูกด้วย โดยการให้ทำตามคำสั่งหลายขั้นตอน ีไปหยิบอันนี้ หยิบอันนี้แล้วไปหยิบอันโน้น ต่อไปจึงเริ่มฟังนิทาน ถ้าคิดว่าลูกไม่มีสมาธิ ให้ค่อย ๆ หาสาเหตุวิธีการมองปัญหาสมาธิสั้นของดร.กรีนสแปน ไม่เหมือนคนอื่น ท่านมองว่า “ถ้าเด็กจดจ่อได้ใน 1 สถานการณ์ ให้ถือว่าเด็กมีสมาธิ ส่วนสถานการณ์อื่น ๆ ที่เขาไม่ได้ให้ไปดูว่าทำไม” เด็กบางคนไม่ชอบวาดรูป พ่อแม่เองก็จนปัญญา เนื่องจากพ่อแม่วาดได้แค่แม่ม่วงกับชมพู ก็เลยไม่รู้ว่าจะสอนอย่างไร เลยก็ส่งไปเรียนศิลปะ ปรากฏว่าเขาก็ไม่นั่งเลย ไม่เรียนด้วย ตอนสมัคร ครูก็บอกว่าอย่าสมัครเลยเขาไม่นั่ง น่าจะส่งเสริมที่เขาสนใจ

พอมาดูที่รายละเอียด ก็พบว่าที่โรงเรียนศิลปะมีเครื่องพิมพ์ติดแบบโบราณที่เห็นก้านพิมพ์และเครื่องพิมพ์ผ้า เด็กที่สนใจโลก ก็จะไปดูวนวายกับอันนั้น และแถมงานวาดเป็นงานที่เขาไม่ชอบ การทำงานของกล้ามเนื้อมัดเล็กของเขาก็ไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ แถมเด็กมีเรื่องกังวลซ่อนอยู่ เช่น กลัวคนแปลกหน้ามาจับตัวไป ไปเรียกค่าไถ่ ปีจจ่าย 3 อย่างทำให้ไม่นั่งเลย เราก็ต้องมาแก้ทีละเรื่อง ๆ ทั้งเรื่องที่กังวล และเรื่องการใช้มือ

การที่จะให้เด็กสนใจจดจ่อได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ จึงต้องแก้ปัญหาพื้นฐานให้หมด ทั้งการฟัง การสั่งการกล้ามเนื้อ ที่นี้มาถึงปัญหาที่ว่า จะรู้ได้อย่างไรว่าเด็กมีปัญหาในการวางแผนสั่งการกล้ามเนื้อ อันนี้ไม่ยาก เพราะว่าเรามีปัญหากันทุกคน เด็กออทิสติกมีปัญหาในการสั่งการกล้ามเนื้อไม่มากก็น้อย การฟังก็เหมือนกัน ในงานวิจัยของดร.กรีนสแปน เด็กออทิสติก 200 คน มีปัญหาการฟังและการสั่งการกล้ามเนื้อทั้ง 200 คน เรื่องอื่น ๆ ให้ค่อยสังเกตให้ละเอียดค่อย ๆ ช่วยเขา อย่าให้เขาทำสิ่งยาก ๆ หลายอย่างพร้อมกัน

เด็กออทิสติกมักจะมีพัฒนาการได้ดีใน “แนวตั้ง” เช่น พอสื่อสารได้นิดหนึ่ง ก็จะพูด พูดได้ ก็พูดได้นิดหนึ่งอะไรอย่างนี้ ถ้าเราวัดจากแนวตั้งก็ไม่ต่างจากเพื่อน ดังนั้นจะดูพัฒนาการแนวตั้งไม่ได้เลย ต้องดูแนวกว้างด้วยว่าความสามารถของเขาในการจดจ่อ มีสัมพันธภาพและสื่อสารนั้น เขาทำได้ดีในทุกช่วงอารมณ์หรือเปล่า เวลาโกรธ ยังสื่อสารกันหรือเปล่า

การเลี้ยงดูเด็กเราต้องเริ่มต้นที่สิ่งแวดล้อมในครอบครัวให้มีอาหารที่ดี มีสุขอนามัย มีความอบอุ่น แต่ผู้ปกครองบางส่วนก็ข้ามไปหานักบำบัด ตรงนี้มันจะมีปัญหามาก เพราะครอบครัวจำเป็นเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้อง ไม่ใช่ยกให้นักบำบัดเป็นผู้สร้างรากฐานชีวิตให้

มีหลายคนเปรยมาว่า floortime ไม่เหมาะกับลูกของฉันหรือของผม ดิฉันดูเด็กมา 70-80 คนก็ยังมองว่าเหมาะกับเด็กทุกคน แต่ไม่เหมาะกับผู้ปกครองหลายคน ผู้ปกครองที่ไม่ประสบความสำเร็จ ก็มีประเภทขี้สงสัย ลังเล จะเอาอย่างไรดี คิดนาน ทำไปนิด ๆ หน่อย ๆ ก็

คิดมาก คิดวนเวียน มันก็ได้ผลไม่ค่อยดี แนนอนคนที่ไม่มีเวลาไม่เหมาะกับ floortime อย่างยิ่ง เพราะต้องใช้เวลามาก ต้องใช้ฝีมือในการบริหารจัดการเรื่องเวลา แล้วก็ไม่เหมาะกับคนไม่เชื่อว่าตัวเองทำได้ เชื่อว่าครูฝึกเก่ง

เคยได้ยินมาว่ามีเด็กคนหนึ่งใช้ครูฝึก 7-8 คน แล้วมาถามมาว่า “ครูฝึกก็เก่ง ๆ นะ ลูกก็ชอบ ทำไมต้องทำเองด้วยล่ะ !!!” เด็กปกติเขาต้องผูกพันกับพ่อแม่ ใกล้ชิดทางจิตใจ วันข้างหน้าไม่ว่าเสรีทุกขั้ เบื่อ หงุดหงิด คนที่เขาคิดถึงคือพ่อแม่ ทุกวันนี้ขนาดดิฉันเองอายุมากแก่แล้ว เวลาทำอะไรก็ท้อในชีวิตหรือมีอะไรดีใจสุดขีดคนที่คิดถึงคือ พ่อแม่ เพราะเรามีสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมาตั้งแต่เด็ก ถ้าเขาคิดว่าไปหาครูฝึก 7-8 คนดีกว่าเวลาที่พ่อแม่จะให้กับลูกจริง ๆ มันก็ไม่เหลือ ก็จะไม่สำเร็จในการสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกัน ลองคิดดูว่า และถ้าครูฝึกลาออกไปจะทำอย่างไร

อีกประเภทที่ไม่เหมาะกับ floortime คือ คนที่นิยมหรือมีความคิดว่าความสำเร็จของการเลี้ยงดูหรือการฝึกเด็กคือการทำให้เด็กเชื่อฟังและทำตามคำสั่งได้ และเด็กจำได้เยอะ ๆ ถือว่าเป็นความสำเร็จ แบบนี้ก็ไม่เหมาะที่จะมาใช้ floortime

การวัดความก้าวหน้าของ floortime ความจริงใช้ความรู้สึกวัด ลูกจำภาพได้ 5 ภาพแล้วใน 10 ภาพนี้ พออาทิตย์หน้าจำได้ตั้ง 8 ภาพแล้ว มันเป็นรูปธรรมเกินไป น่าเห็นใจเด็กที่มีความจำดีมาก เด็กที่ความจำดี ๆ พ่อแม่จะเพลินจริง ๆ ใส่เข้าไปจำได้หมดแต่ใช้การไม่ได้ เข้าทำนองความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด เด็กที่อ่านสารานุกรมมาตั้งแต่เล็ก ๆ แต่เพื่อนแย่งของเล่นแล้วไม่มีปัญญาเอาคืน ก็ถือว่าใช้การไม่ได้

ดิฉันแนะนำ floortime ให้ผู้อื่นมาประมาณ 1 ปีแล้ว ได้พ่อแม่ระดับเก่ง ๆ มาช่วยบอกเล่าประสบการณ์ได้หลายท่าน โดยเฉพาะพ่อแม่ที่เริ่มจากระดับ 1-2 มักจะคุยกันเล่น ๆ ว่า ดิฉันชี้วัดความก้าวหน้าของลูกอีกอันหนึ่งคือน้ำหนักที่ลดลงของแม่ น้ำหนักแม่ลดลงเร็วเท่าไรลูกจะดีขึ้นเร็วเท่านั้น

นอกจาก floortime แล้ว องค์ประกอบของ DIR อีกอย่างหนึ่ง คือ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งจำเป็นต้องมีคำแนะนำจากนักกิจกรรมบำบัด ครูฝึกพูด นักจิตวิทยา ให้บ้าง เพราะว่าพ่อแม่มองปัญหาไม่ออก นึกไม่ออกว่าลูกมีปัญหาตรงไหน แต่ก็มีพ่อแม่บางท่านเหมือนกันที่สังเกตและเปรียบเทียบโดยใช้ลูกอีกคนเป็นตัวตั้ง ค่อย ๆ สังเกต แล้วเริ่มคิดปรับปรุงหากิจกรรม มีคำถามว่าถ้าไม่มีผู้เชี่ยวชาญเลยแล้วลูกจะไปได้ไหมด้วยฝีมือพ่อแม่ ไปได้เหมือนกัน

ทีนี้มาถึงเรื่องสำคัญ floortime คืออะไร floortime เป็นกิจกรรมเป็นช่วงเวลา เป็นเวลาทอง เป็นเวลาเล่นแต่ไม่ใช่เล่น ๆ แต่เอาจรี เป็นการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ โดยเลือกใช้วิธีให้ตรงกับระดับพัฒนาการของเด็ก ในช่วงเวลาที่เด็กมีความสุข กฎเกณฑ์ของ floortime มีนิดเดียว คือห้ามทำร้ายตัวเอง และห้ามทำลายข้าวของ นอกนั้นได้ทั้งนั้น

ระดับที่ 1 การจะให้เด็กสงบจดจ่อ เราจะต้องเริ่มด้วยปฏิสัมพันธ์แบบสนุกก่อน ให้เด็กติดใจให้เด็กผูกพัน อุปสรรคของขั้นตอนนี้คือว่า พ่อแม่ส่วนมากก็จะเครียดหรือว่ามองไม่ออกว่าทำไมเล่นไม่สนุก ลืมไปว่าการเล่นสนุกทำอะไร มีเหมือนกันว่าเด็กกระตุ้นตัวเอง ดิฉันบอกแม่ว่าเล่นให้ดูหน่อย แม่จับแขนลูก แล้วสั่งว่านับสิลูก 1-2-3 ซึ่งดูอย่างไร มันก็ไม่สนุกเลย หลักการของระดับนี้มีอยู่อย่างเดียว คือเปลี่ยนกิจกรรมที่เด็กทำอยู่ให้เป็นกิจกรรมทำร่วมกัน เด็กจ้องออกไปนอกหน้าต่างก็ถือว่าทำอะไรอยู่ นอนอยู่กับพื้นก็ถือว่าทำอะไรอยู่ สะบัดมือก็ถือว่าทำอะไรอยู่